ANαliZA

časopis za kritično misel

Letnik 8, številka 3, oktober 2004 · ISSN 1408-2969

DUH IN TELO

Janez Bregant

Kritika Burgove rešitve mentalne vzročnosti

Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru

Citiranje: Janez Bregant, »Kritika Burgove rešitve mentalne vzročnosti«, *Analiza: časopis za kritično misel* 8, št. 3 (2004): 51–59.

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna (CC BY 4.0), https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sl.

Izdajatelj: Društvo za analitično filozofijo in filozofijo znanosti, Ljubljana.

Elektronska različica je bila leta 2026 rekonstruirana iz izvirnih stavnih datotek in preverjena s tiskano izdajo. Številke strani ustrezajo tiskani izdaji; prelomi strani znotraj prispevka se lahko nekoliko razlikujejo.

Janez Bregant
Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru

KRITIKA BURGOVE REŠITVE MENTALNE VZROČNOSTI

Nekateri antiredukcionisti so se pri iskanju odgovorov na to, kako so lahko mentalne lastnosti vzročne učinkovite, če pa – ob predpostavki supervenience kot metafizične relacije med mentalnim in fizičnim – spodaj ležeče fizične lastnosti oropajo mentalne kakršnekoli vzročne moči, zaradi česar slednje izpadejo iz vzročnih pojasnjevalnih teorij o našem fizičnem obnašanju, oprli na idejo, da ta ti. *problem vzročne izključitve* izhaja iz našega napačnega prepričanja, da morajo biti zgoraj ležeče mentalne lastnosti na nek način odvisne od fizičnih, saj naj bi jim le takšna metafizična zveza v nekem smislu zagotavljala vzročni status. Mentalno vzročnost želijo rešiti zgolj s sklicevanjem na pojasnjevalno prakso, v kateri mentalne lastnosti vsak dan opisujemo kot vzroke naših fizičnih dejanj, zaradi česar naj bi le-ta predstavljala pravi temelj za to, da lahko mentalnemu pripišemo vzročno vlogo, ne da bi se za to morali sklicevati na kakršnokoli metafizično relacijo med duhom in telesom. V članku je predstavljena kritika Burgove rešitve problema vzročne izključitve, ki spada v opisani razred rešitev, namiguje pa na to, da se s sklicevanjem na pojasnjevalno prakso omenjenemu problemu sploh ne izognemo.

Ključne besede: mentalna vzročnost, problem vzročne izključitve, epifenomenalizem, fizikalizem primerkov, supervenienca, pojasnjevalna praksa.

Uvod

Pri poskusu ubranitve mentalne vzročnosti, tj. izognitvi problemu vzročne izključitve, so se *nekateri* antiredukcionisti zatekli k ideji, da v zvezi z vzročno učinkovitostjo mentalnega ne obstaja nič, kar bi bilo problematično. Vse težave, ki izhajajo iz razprave o vzročni relevantnosti psihičnega, predvsem *epifenomenalizem,* so posledica napačnega prepričanja, da morajo argumenti za mentalno vzročnost temeljiti na metafizičnih predpostavkah (Burge, Baker, Van

Gulick).[1]

Vir nepotrebnih skrbi, ki jih imamo v zvezi s tem, ali ima mentalno vzročno moč, leži tako v napačnem razumevanju tega, kaj je pogoj za vzročno učinkovitost psihičnega. Po njihovem mnenju moramo razloge za to, kako je lahko mentalno v svetu, ki je v osnovi fizičen svet, vzročno relevantno, iskati v *pojasnjevalni moči* psihičnega, tj. v njegovi sposobnosti, da nastopa v razlagah dogodkov, ne pa v *metafizičnih relacijah* med duhom in telesom. Tako bi ugotovili, da so vsi problemi, ki so posledica prevelike zaverovanosti v metafiziko in podcenjevanja epistemologije, v resnici le navidezni. Burge pravi takole:

> "Sicer bom povedal nekaj o tem, zakaj mislim, da so nekateri izmed vidnejših argumentov, ki vodijo v epifenomenalizem, napačni, drugače pa me tukaj bolj zanima, od kod omenjeni dvom izvira. Mislim, da je posledica napačnega izbora filozofskih prioritet. Materialistični metafiziki je namenjene preveč pozornosti, razmišljanju o pojasnjevalni praksi pa premalo. Metafizična osnova, iz katere ta dvom izhaja, je veliko manj prepričljiva kot pa vsakdanja praksa, s pomočjo katere se ga lahko znebimo." (Burge, 2004: 31)

Vendar se zdi prepričanje, da gre pri mentalni vzročnosti le za vprašanje izbire med metafizičnim principom na eni strani in epistemološko prakso na drugi, sporno. Zdi se, da nas glede mentalne vzročnosti ne skrbi vprašanje, *ali* lahko npr. naše želje, prepričanja in namere vplivajo na premikanje našega telesa, saj je vsaj v vsakodnevnem življenju vsakomur jasno, da je odšel v kuhinjo po kozarec mleka zaradi želje po njem, ampak, *kako* je lahko mentalna vzročnost ob predpostavljanju fizikalizma, ki zahteva ustrezno povezavo fizičnega in psihičnega, možna. Vprašanje v zvezi z mentalno vzročnostjo na prvi pogled ni epistemološko, ampak metafizično, res pa je, da odgovor na to, *kako* je možna, vpliva na odgovor, *ali* je možna.

Kljub temu pa je v središču nekaterih ponujenih rešitev problema vzročne izključitve ideja, da za razumevanje mentalne vzročnosti utemeljitev metafizične relacije ni nujna in da jo lahko – zato da bi bila rešitev problema vzročne izključitve uspešna – mirne duše pozabimo. V prvem delu članka bom opisal epifenomenalizem, v drugem bom povzel Burgov odgovor na problem vzročne izključitve, ki spada v omenjeni razred rešitev, v tretjem pa bom predstavil njegovo kritiko.

I Epifenomenalizem

Oglejmo si najprej, kaj teorija, ki zavrača obstoj mentalne vzročnosti, zaradi česar je Burgu trn v peti, sploh pravi. Predpostavimo, da žeja povzroči željo po pitju, bolečina pa željo po jemanju aspirina. Takšno povzročanje mentalnega z mentalnim je dober izhodiščni primer za prikaz tega, kar pravijo nasprotniki mentalne vzročnosti. Motivacijo za njihove trditve lahko najdemo v ugotovitvah

[1] *Glej* npr. Kim (2001: 37-38) ali Van Gulick (1995: 233-237).

nevrofiziologije. Nevrofiziologi predpostavljajo, da so mentalni pojavi le "sence" nevrofizioloških procesov, ki se dogajajo v možganih, in ti fizični procesi so v končni fazi tisto, kar zagotavlja biološkemu organizmu, da normalno deluje. Tako tisti, ki zavračajo obstoj mentalne vzročnosti, pravijo, da željo po pitju in željo po jemanju aspirina povzročajo možganski procesi, ne pa žeja in bolečina kot mentalna pojava, na kar bi prisegli na prvi pogled in kar se nam zdi v vsakdanjem življenju več kot očitno. Žeja in bolečina sta lahko le "senci" fizičnih procesov, ki so pravi vzroki za želji po pitju in jemanju aspirina. Zato je naše prepričanje, da sta žeja in bolečina povzročili želji po pitju in jemanju aspirina, napačno.

Kot vzrok in učinek sta lahko povezana samo fizični in mentalni dogodek (dva mentalna dogodka ne moreta biti *nikoli* povezana kot vzrok in učinek), pa še v tem primeru se mora mentalni dogodek *vedno* nahajati na koncu vzročne verige (gre v bistvu za povzročanje mentalnega s fizičnim). Vzročne zveze med mentalnimi dogodki, ki se nam zdijo na prvi pogled očitne, ne predstavljajo pristnih vzročnih relacij, ampak so le odsev tega, kar se dogaja na bolj temeljnih ravneh. Tako nasprotniki mentalne vzročnosti trdijo, da so vsi mentalni dogodki povzročeni s fizičnimi, zaradi česar so mentalni dogodki "epifenomeni", tj. dogodki brez moči, da bi povzročili druge dogodke. Mentalni dogodki so učinki fizičnih procesov, sami ne povzročajo ničesar, niti fizičnih dogodkov niti drugih mentalnih, in vedno predstavljajo konec vsake vzročne verige. *(glej* Kim, 1996: 129) Takšno stališče se, ker predpostavlja, da mentalni dogodki niso vzročno relevantni oziroma učinkoviti (mentalno nima v vzročni verigi dogodkov nobene vloge), imenuje *epifenomenalizem.* Opozoriti pa velja, da epifenomenalizem ne dvomi v realnost mentalnega, le vzročne moči mu zaradi opisanih razlogov ne pripisuje.

V sodobni razpravi o mentalni vzročnosti epifenomenalizem ni priljubljeno stališče in skoraj nihče ga neposredno ne sprejema (vsi se mu v bistvu poskušajo izogniti, zdi pa se, da vsem to ne uspe in da obstajajo filozofi, ki jih njihovo stališče o mentalni vzročnosti vodi v epifenomenalizem). Verjetno bi veliko epifenomenalistov našli v nevrofiziologiji, ki, kot smo že omenili, obravnava mentalno, še posebej zavest, le kot senco ali odsev zapletenih živčnih procesov, ki se dogajajo v možganih. Zakaj pa je epifenomenalizem, čeprav sprejema celo neko vrsto mentalne vzročnosti (povzročanje mentalnega s fizičnim), sploh pa ne zanika obstoja mentalnih pojavov, v filozofiji tako nepriljubljen? Standardni odgovor na to vprašanje je, da zato, ker je njegova predpostavka o vzročni neučinkovitosti mentalnega nekaj, kar je tako močno v nasprotju z našimi intuicijami in s tem, kar čutimo globoko v nas, da se nam zdi napačna in da je nikakor nismo pripravljeni sprejeti.

Nekateri avtorji pa se bojijo tudi daljnosežnih posledic, do katerih lahko pripelje epifenomenalizem. "Ker predpostavlja, da v naravi obstaja nekaj, kar ne služi nobenemu namenu, nekaj imenitnega, kar je odvisno od dela tistih, ki so mu podrejeni /.../ nevarno pa je, da bi, in nedvomno sčasoma tudi bo, to izginilo." (Alexander, 1920: 8) Mentalno v svetu ne počne ničesar in je zato povsem nekoristno. Tako se zdi nesmiselno, da bi ga obravnavali kot nekaj realnega.

Naša prepričanja in želje ne vplivajo niti na sprejemanje naših odločitev niti na izvrševanje naših dejanj, zato niti naša zaznava niti naše znanje nimata nobenega opravka z našimi umetniškimi stvaritvami in tehnološkimi izumi. Imeti vzročno moč tako pomeni biti realen. Prikrajšati mentalno za vzročno učinkovitost zato pomeni prikrajšati ga za realnost. *(glej* Kim, 1996: 129-130) Alexandrov citat nas tako na prepričljiv način opozarja na to, kam nas sprejetje epifenomenalizma *lahko* vodi.

II Burgova rešitev mentalne vzročnosti

Po njegovem težave, ki pestijo mentalno vzročnost, izhajajo iz prepričanja, da so ene lastnosti dogodkov vzročno relevantne, druge pa ne, zaradi česar se poraja vprašanje, ali so višje ležeče mentalne lastnosti resnično vzročno učinkovite ali pa moramo morda vso vzročno moč pripisati nižje ležečim fizičnim lastnostim. Številni so prepričani, da je premikanje udov, kot je npr. dvigovanje in spuščanje roke, v tolikšni meri odvisno od fizičnih procesov, ki potekajo na nižjih ravneh, da so fizične lastnosti tiste, ki so vzrok za naše obnašanje, in tako mentalne lastnosti izpadejo iz kroga tistih, ki jim pripisujemo vzročno moč (epifenomenalizem).

Motivacija za takšen *skrajni* odgovor se skriva v ideji, da zaradi sprejemanja fizikalizma primerkov mentalni dogodki črpajo vzročno moč iz svojih fizičnih lastnosti, ki so edine sposobne poskrbeti za pravo vzročnost, zaradi česar so mentalne lastnosti odveč. (Tudi supervenienca mentalnih lastnosti nad fizičnimi naj ne bi bila rešitev, saj imamo po epifenomenalistovem mnenju še vedno dva vzroka za isti dogodek, pri čemer fizična lastnost, v kateri se skriva pravi vzročni mehanizem, mentalno izključuje iz vzročnih relacij.)

V obliki argumenta lahko navedeno zapišemo takole:

(1) Primerki mentalnih dogodkov so identični s primerki fizičnih dogodkov.

(2) Vzročno moč fizičnega dogodka določajo zgolj njegove fizične lastnosti.

(3) Mentalne lastnosti niso reducibilne na fizične lastnosti.

∴ Mentalne lastnosti niso vzročno učinkovite. *(glej* Burge, 2004: 33)

Burge meni, da je ključnega pomena za sprejetje tako skrajnega stališča, kot je epifenomenalizem, ki mentalnemu odreka kakršnokoli vzročno moč, prva premisa, ki izraža metafizično relacijo med duhom in telesom ter pripelje mentalno tako blizu fizičnemu, da izgubi ves vzročni vpliv. Prepričan pa je, da je poudarjanje fizikalizma primerkov neupravičeno, saj je takšna relacija med mentalnimi in fizičnimi dogodki vse prej kot jasna, zaradi česar je osnova za tako skrajni sklep, ki nas sili v neučinkovitost mentalnega, vprašljiva. Mentalno bi prav lahko imelo vzročno moč, če se ne bi tako osredotočili na iskanje metafizičnih relacij med duhom in telesom, ki potem, pa čeprav niso niti najmanj jasne, predstavljajo temelje za naše sklepe o psihičnem, popolnoma pa pozabljamo na pojasnjevalno prakso, h kateri bi se najprej morali napotiti po odgovor.

Njegov argument zoper fizikalizem primerkov v klasičnem smislu, tj. da so lahko različni primerki iste vrste mentalnega stanja primerki različnih vrst fizičnih stanj, temelji v glavnem na miselnem poskusu z Zemljo dvojčico. Spomnimo se, da Putnam z njim dokazuje naslednje: vsebina misli ni v naših možganih, ampak se nahaja v svetu zunaj nas. Razlog za to je v tem, da imata Peter in njegov dvojnik isto misel, oba želita popiti požirek vode, vendar se vsebina njunih misli razlikuje. Peter se namreč nahaja na Zemlji, kjer je voda sestavljena iz dveh atomov vodika in enega atoma kisika, njegov dvojnik pa na Zemlji dvojčici, kjer je voda, čeprav je vse ostalo isto, sestavljena iz po enega atoma X, Y in Z. Tako se Petrova misel nanaša na H_2O, misel njegovega dvojnika pa na XYZ, pa čeprav sta oba natančna fizična duplikata. To pomeni, da imata lahko njuni misli, čeprav se oba nahajata v istem fizičnem stanju, različno vsebino.

Burge zaključi, da je lahko posameznik v istem fizičnem stanju (Petra in njegovo kopijo lahko obravnavamo kot eno osebo), vendar ima zaradi različne vzročne zgodovine misli z različno vsebino, iz česar izhaja prva premisa njegovega argumenta za to, da je fizikalizem primerkov napačen.[2]

Druga premisa argumenta pa je posledica splošnega prepričanja, da sta dva dogodka, ki imata različno vsebino, tudi različna dogodka, zanikanje česar Davidson imenuje ne le neverjetno, ampak absurdno – saj če imata dva mentalna dogodka različno vsebino, potem sta gotovo dva različna dogodka. *(glej* Burge, 2004: 37)

Burgov argument za to, da je fizikalizem primerkov napačen, potem v standardnem zapisu izgleda takole:

(1) Možno je, da ima oseba misli z različno vsebino, pa čeprav so vsi primerki dogodkov, ki se pojavijo v posameznikovem telesu in so verjetni kandidati za identifikacijo z mentalnimi dogodki ter opisljivi v pojmih naravoslovnih znanosti, kot so fizika, kemija in nevropsihologija, enaki.

(2) Noben pojav misli ne more imeti drugačne intencionalne vsebine in biti primerek istega dogodka ali biti isti dogodek.

∴ Fizikalizem primerkov je napačen.

Burge zaključi, da metafizična relacija identitete primerkov, iz katere v skrajni točki izhaja ideja o vzročni neučinkovitosti mentalnega, ne drži, zaradi česar je nesmiselno, da se ji pripisuje tako velik pomen. "/.../ ne moremo vedeti *a priori*, da zakoni ali nomološke posplošitve psihologije opisujejo dogodke, ki imajo kakšno specifično zvezo z dogodki, ki padejo v okvir zakonov kakšne druge znanosti." (Burge, 2004: 43)

Čemu pa moramo po njegovem nameniti največ pozornosti oziroma, kaj je tisto, s čimer bi lahko glede na to, da so relacije med duhom in telesom, na katerih temeljijo vse materialistične rešitve mentalne vzročnosti, sporne, upravičili vzročno relevantnost psihičnega?

[2] Davidson se s tem ne strinja *(glej* Burge, 2004: 37-38).

> "Sistematične, informativne in pomembne pojasnjevalne sheme, kot je naša psihološka, so najboljše zagotovilo za ustrezne individualizirane opise, ki kažejo na to, kaj je bistveno za identiteto posameznikov, delov ali primerkov. /.../ Najboljša pot do razumevanja mentalne vzročnosti in ontologije vodi preko razumevanja najbolj zanesljivih načinov pojasnjevanja in opisovanja mentalnih dogodkov. /.../ Kot sem že omenil, so sistematične, informativne in pomembne pojasnjevalne sheme dogodkov in stanj hkrati tudi naši najboljši kazalci vzročne relevantnosti." (Burge, 2004: 41-43)

Omeniti moramo, da Burge ni kartezijanski dualist, saj meni, da "prav gotovo obstajajo nekakšne sistematične, celo nujne relacije med mentalnimi dogodki in spodaj ležečimi fizičnimi procesi. Za prepričanje, da so mentalni procesi odvisni od spodaj ležečih fizičnih procesov, imamo na voljo dobre razloge". (Burge, 2004: 46) Opozoriti velja, da je za Burga dovolj izključitev metafizične relacije iz kroga tistih, ki vplivajo na to, ali imajo mentalne lastnosti vzročno moč ali ne, zaradi česar sprejetje njenega obstoja, kakršnakoli naj bi ta zveza že bila, ne minira njegove ideje o tem, da se moramo pri pojasnitvi mentalne vzročnosti ozirati zgolj na pojasnjevalno prakso, metafizično relacijo med duhom in telesom pa zanemariti. Pravi celo naslednje:

> "Zdi se mi plavzibilno verjeti v neke vrste široko supervenienco: ni sprememb v mentalnih stanjih brez neke vrste spremembe v fizičnih stanjih. Toda sklepati iz tega na materializem, je po mojem mnenju metafizična spekulacija, za katero se zmotno domneva, da je postala relativno očitna znanstvena ali zdravorazumska puhlost." (Burge, 2004: 46)

Ker je metafizični model mentalne vzročnosti vprašljiv, se moramo ozreti po nečem drugem in ni boljšega od vzročnih psiholoških pojasnitev, ki predpostavljajo, da ima mentalno vzročno moč, poleg tega pa niso odvisne od nobene določene predpostavke o nižje ležečih fizičnih procesih. Burge trdi, da "bi bilo protinaravno misliti, da psihološka pojasnitev izključuje ali nasprotuje neintencionalnim pojasnitvam fizičnega gibanja. /.../ Protinaravne se nam zdijo zato, ker vemo, da ti dve vzročni pojasnitvi razlagata isti fizični učinek kot posledico dveh zelo različnih vzorcev dogodkov. Pojasnitvi teh dveh vzorcev pa odgovarjata na dve zelo različni vrsti vprašanj. Nobena izmed teh dveh pojasnitev o drugi ne predpostavlja ničesar bistvenega, specifičnega." (Burge, 2004: 45-46)

Zaključimo lahko, da je po njegovem mentalistična razlaga, dokler nam omogoča znanje in razumevanje, dovolj za predpostavko, da je mentalna vzročnost del našega sveta. Osnovo za takšno vzročnost predstavljajo psihološke pojasnjevalne sheme oziroma vsakodnevna pojasnjevalna praksa. Ali lahko nevrofiziologija pripomore k večji jasnosti takšne vzročnosti, bomo šele videli, nikakor pa niti mentalistična razlaga niti mentalna vzročnost ne potrebujeta odobritve s strani materialistične metafizike.

III Kritika Burgovega predloga

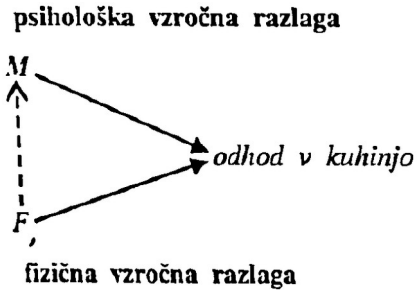
Vprašanje je, kot smo že omenili, ali se pri pojasnjevanju mentalne vzročnosti metafiziki resnično lahko meni nič tebi nič odrečemo in začnemo iskati napotke za rešitev vzročne učinkovitosti v epistemologiji. Burge trdi, da "je bolj naravno in plodno začeti s predpostavko, morda ovrgljivo, vendar trdno, da ima pripisovanje intencionalnih mentalnih dogodkov osrednji pomen tako v psiholoških pojasnitvah kot tudi v vsakodnevnem življenju in v različnih delih psihologije. Prav tako lahko predpostavimo, da so intencionalni mentalni dogodki pogosto vzroki in da ima psihološka pojasnitev pogosto obliko vzročne pojasnitve. Glede na ti predpostavki se zdi "skrb" zaradi nevarnosti epifenomenalizma zelo oddaljena. Kajti če so intencionalni mentalni dogodki individualizirani po vrstah v pojmih svojih intencionalnih lastnosti, tj. če so te lastnosti temeljne pojasnjevalne lastnosti, in če ti dogodki vstopajo v vzročna razmerja in so (v pojmih teh lastnosti) citirani v pojasnitvah, potem se zdi, da imamo dober razlog za sklep, da so te lastnosti vzročno učinkovite. Metafizični pomisleki, ki sem jih predstavil v tej razpravi, se mi še zdaleč ne zdijo dovolj močni, da bi ta sklep ogrozili." (Burge, 2004: 47)

Kim se s takšnim odgovorom ne strinja in pravi, da je goreča razprava o tem, ali so intencionalne razlage dejanj vzročne razlage, ki je potekala v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja, nazorno pokazala, da pojasnjevalne prakse ne moremo očistiti kakršnegakoli metafizičnega vpliva. Davidsonova rešitev, ki je psihološkim razlagam zagotovila vzročni status, je vključevala precejšnjo mero metafizike, npr. idejo o dogodkih in njihovih opisih, cel argument zanjo pa verjetno ne bi mogel mimo njegove sporne doktrine o anomalnosti mentalnega. Tako mora Burge pri sklicevanju na vzročno moč mentalističnih razlag upoštevati, da je vzročno učinkovitost psihičnim lastnostim zagotovil Davidsonov filozofski argument in velika količina metafizike v njem, "ne pa prepričljivost pojasnjevalne prakse, ki racionalizira dejanje v pojmih prepričanj in želja. Ni šlo za nesoglasja v zvezi s pojasnjevalno prakso, razprava se je nanašala na njeno naravo in principe." (Kim, 2001: 63) To bi nas moralo prepričati, da metafizike iz razprav o mentalni vzročnosti ne moremo kar tako izpustiti, saj se zdi, da razlagalne zveze temeljijo na ontoloških, zaradi česar Burge, ki prisega na neko vrsto metafizične relacije med duhom in telesom (še več, sprejema celo neko vrsto supervenience), problema vzročne izključitve ne more rešiti brez njenega upoštevanja.

Pa vzemimo kot primer željo po mleku *(M),* ki povzroči premikanje mojega telesa, npr. odhod v kuhinjo, in si oglejmo, kako bi se z njim spopadel Burge. Na voljo imamo dve razlagi, nevrofiziološko, ki pojasnjuje moje gibanje v pojmih prenašanja živčnih signalov in krčenja ustreznih mišic in se, gledano od zadaj naprej, konča z vibriranjem določenih živčnih vlaken v osrednjem živčnem sistemu mojih možganov, in psihološko, ki pojasnjuje moje gibanje v pojmih prepričanj in želja. Prva vključuje kot vzrok za moj odhod v kuhinjo fizično lastnost *F* (vzburjenost živčnih vlaken), druga pa *M* (željo po mleku). Vprašanje je, kakšno je razmerje med njima, saj je očitno, da imamo dve vzročni verigi, ki

ponujata dva različna vzroka za učinek, zaradi česar nam grozi problem vzročne izključitve, saj je fizična vedno sama zadostna za to, da proizvede učinek, ki nas sili v to, da ju *povežemo*. Burge bi glede na to, da pravi, da bi bilo "protinaravno misliti, da psihološka pojasnitev izključuje ali nasprotuje neintencionalnim pojasnitvam fizičnega gibanja" (Burge, 2004: 45), verjetno odgovoril, da nam tega ni treba storiti, saj si fizične in psihološke razlage pri pojasnjevanju fizičnega obnašanja niso konkurenčne.

Ampak, ali nas to ne vodi spet v vzročno izključitev mentalnega? Kim pravi, da "je zanimivo dejstvo v zvezi z razlagami, ki ga je Burge spregledal, to, da sta si lahko dve *(ali* več) razlagi, če pojasnjujeta (še zlasti, če vzročno pojasnjujeta) isti eksplanandum, konkurentki ne glede na to, da so njune pojasnjevalne premise konsistentne in resnične". (Kim, 2001: 65) To razločno kaže naslednja slika:

(Prekinjena puščica označuje relacijo supervenience, polni puščici pa vzročnosti.)

Tako se zdi, da problem vzročne izključitve, čeprav razlage pripadajo različnim ravnem opisa oziroma različnim področjem raziskovanja, *ne izgine*, in da sklicevanje na epistemologijo pri njegovem reševanju ne razveljavi potrebe po metafizičnem modelu mentalne vzročnosti. Kim zaključi takole:

> "Obstajata kratki in ravni poti od mentalistične razlage do mentalne vzročnosti in od dopuščanja dveh razlag istega pojava fizičnega [dogodka] do grozečega problema vzročno pojasnjevalne izključitve." (Kim, 2001: 67)

A REVIEW OF BURGE'S SOLUTION OF MENTAL CAUSATION

Some anti-reductionists try to find a plausible answer to the question how can mental properties be causally efficacious under a supposition of supervenience as a metaphysical relation between the mental and the physical which makes underlaying physical properties be the only causes of physical events kicking thereby mental properties out of explanatory theories about our physical behaviour

in a peculiar manner. They appeal to the idea that this problem, called the problem of causal exclusion, follows from our false assumption that upperlaying mental properties must be in some way dependent on physical properties since it is only under this condition that they have, at least in some sense, a causal status. They try to save mental causation solely by appealing to explanatory practice in which mental properties are everyday described as causes of our physical behaviour. Therefore, explanatory practice is supposed to be a true fundament upon which mental properties have causal roles no matter what the metaphysical relation between mind and body is. This article introduces a critique of Burge's solution of the exclusion problem, which belongs to this class of proposals, suggesting that we do not avoid the mentioned problem by appealing to explanatory practice.

Keywords: mental causation, exclusion problem, epiphenomenalism, token physicalism, supervenience, explanatory practice.

Literatura

Alexander, S. (1920). *Space, Time, and Deity.* London: Macmillan.

Baker, L. R. (1995). "Metaphysics and Mental Causation". V Heil, J. in Mele, A. (ur.), *Mental Causation,* Oxford: Clarendon.

Burge, T. (2004). "Vzročnost duha in telesa ter pojasnjevalna praksa". *Analiza,* št. 3, str. 31-50.

Davidson, D. (1995a). "Mental Events". V Moser P. K. in Trout, J. D. (ur.), *Contemporary Materialism,* London: Routledge.

Heil, J. in Mele, A. (ur.) (1995). *Mental Causation,* Oxford: Clarendon.

Horgan, T. (1997). "Kim on Mental Causation and Causal Exclusion". *Philosophical Perspectives,* 11, str. 165–184.

Kim, J. (1993). *Supervenience and Mind.* Cambridge: Cambridge University Press.

Kim, J. (1996). *Philosophy of Mind.* Boulder: Westview.

Kim, J. (2001): *Mind in a Physical World.* Cambridge: MIT Press.

Van Gulick, R. (1995). "Who's in Charge Here? And Who's Doing All the Work?". V Heil, J. in Mele, A. (ur.), *Mental Causation,* Oxford: Clarendon.